

FRANSA'DA TÜRKÇE, TÜRKİYE'DE FRANSIZCA ÖĞRETİMİ*

*Muammer NURLU***

ÖZET

Fransa ile Türkiye'nin, temeli yüzyıllar öncesine dayanan ilişkileri olmuştur. Bu ilişkiler geçmişten farklı bir şekilde bugün de devam etmektedir. Bir arada yaşayan veya birbirleri ile herhangi bir şekilde ilişkisi bulunan insanların dil yönünden karşılıklı olarak etkilenmeleri kaçınılmazdır. Bu yüzden, insanlar ve ülkeler arasındaki her türlü alışverişte dilin önemli bir payı vardır. Avrupa ve Türkiye hem tarihî gerçekler hem de mevcut koşullar dolayısıyla iç içe yaşamak zorunda olduklarından birbirlerinin dillerini iyi bilmeleri gerekir. Türkiye'de okullarda yabancı dil olarak Avrupa dillerine yer verilmektedir. Özellikle Fransızca Osmanlı'dan beri okullarımızda yabancı dil olarak okutulmaktadır.

Türkiye'de 1773 yılında açılan Mühendishane-i Bahri-i Hümayun ile 1796 yılında kurulan Mühendishane-i Berri-i Hümayun okullarında ilk Fransızca dersleri konmuştur. *Yaşayan diller* listesine 1994 yılında Türkçenin de eklenmesiyle dilimizin Fransız ilk ve orta öğretim kurumlarında seçmeli yabancı dil olarak okutulması ilişkilerimizin daha da gelişmesine yol açacaktır.

Fransa'da Türk dilinin öğretimi, ilk defa, Fransız devlet adamı Colbert tarafından başlatılır. Osmanlı tebası arasından tercüman yetiştirilmek amacıyla, toplanan 9 yaşındaki Ermeni, Rum, Süryani... çocukları İstanbul'a gönderilerek Beyoğlu'ndaki manastırda eğitilir. Bu kurum *Dil Oğlanları Okulu* adıyla bilinir. Bu çocuklara Türkçelerini geliştirmeleri için verilen derslerin yanında diplomatlık mesleği de öğretilir. Hem tercümanlık yapan, hem de Türk-Fransız ilişkilerini yürüten bu kişilere *dil oğlanları* denir.

1789 Fransız Devrimi ile *Dil Oğlanları Okulu* ortadan kaldırılır. 1790 yılında çıkarılan bir yasa ile, Milli Kütüphane bünyesinde, yaşayan doğu dillerini öğretmenin ticarî ve siyasî açıdan yararlı olacağı savıyla, yeni bir okulun açılmasına karar verilir: *Milli Kütüphane Doğu Dilleri Özel Okulu* (Ecole Spéciale de Langues Orientales à la Bibliothèque Nationale.). 27 Ekim 1795'te açılan, yeni durum ve şartlara uygun dil eğitim ve öğretimi yapan bu kurum ile Fransız şarkiyatçılığının geleceği belirlenir. 1820 yılında ise, *Büyük Louis Kraliyet Okulu* (College royal de Louis-le-Grand) adıyla yeni bir eğitim öğretim kurumu açılır.

Bu gün, Fransa'da Türk dilinin eğitim ve öğretimi üç biçimde gerçekleştirilmektedir. Birincisi, ana dili kültürü çerçevesinde Türkiye

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü, El-mek: mnurlu@gazi.edu.tr

Devleti tarafından gönderilen öğretmenlerce yapılan ilk ve orta öğretimde okuyan Türk göçmen çocuklarının kendi dillerini unutmaması ve dönüşte ait oldukları kültürle uyumsuzluğa düşmemesi amacıyla 1980'lerde başlayan Ana Dili ve Türk Kültürü dersleridir. İkincisi, Fransa'da okutulan "yaşayan diller" arasından zorunlu yabancı dil olarak ilk ve orta öğretimdeki öğrencilerin seçebilecekleri ikinci veya üçüncü yabancı dil Türkçe dersleridir. Üçüncüsü ise, Fransız yükseköğretim kurumlarında Fransa Devleti'nin ihtiyaçlarını karşılamak hedefine yönelik Paris'te, Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Enstitüsü bünyesinde *Avrasya Bölümü*'ndeki *Türklük Araştırmaları Birimi* veya bazı üniversitelerin Türk Dili ve Tarihi alanında uzman yetiştirmek için kurdukları bölümler olarak karşımıza çıkmaktadır. Biz bildirimizde, Fransız üniversitelerindeki Türk dili ve uygarlığı bölümleri ile Türk üniversitelerinin Fransız Dili ve Edebiyatı /Eğitimi bölümlerindeki öğretimi karşılaştıracağız.

Anahtar Kelimeler: Fransa'da Türkçe, Türkiye'de Fransızca, şarkiyatçılık, Dil oğlanları, Türklük araştırmaları.

TEACHING TURKISH IN FRANCE, TEACHING FRENCH IN TURKEY

ABSTRACT

France and Turkey have had a long-established relationship for centuries. These relationships are still continuing in nowadays. People, who live together or who have a relationship in anyway, affect each other's language unavoidably. That's why language seems to be the most important element in transactions between people and societies. Europe and Turkey both should know each other's language because of current situations like living together. In Turkey schools European languages are taught as compulsory foreign languages. Especially French have been taught since Ottoman Empire times.

In Turkey schools of Mühendishane-i Bahri-i Hümayun which was founded in 1773 and Mühendishane-i Berri-i Hümayun which was founded in 1773 were the first schools given French language lessons. In 1994 Turkish was added on the list of modern language and was taught in primary schools and high schools in France. In parallel with this development, Turkish and French relations will develop.

Turkish teaching in France was begun by French politician Colbert. 9 year old Ottoman citizen Non-Muslim children were educated in a minster in Beyoglu as translators. This school was called as *Ecole des Enfants de Langue d'Istanbul*. This children was educated in foreign languages and diplomacy. Finally they became both translator and diplomat and they called as "*Enfants de Langue*".

In 1789 with French Revolution "*Ecole des Enfants de Langue*" was closed. In 1790 with a statute a new school was founded under the National Library in contemplation of benefits in trade and politics: *Ecole Spéciale de Langues Orientales à la Bibliothèque Nationale*. This school founded in 27 October 1795 and it was the most important institute for

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

Oriental studies in France. In 1820 a new school founded whose name was College royal de Louis-le-Grand.

Nowadays in France Turkish is taught in three different ways. First, Turkish is taught as part of mother tongue and culture teaching by Turkish Language teachers from Turkey. Second is, as part of "modern languages teaching" in primary, secondary or high school as a compulsory second or third foreign language. Third is, in tertiary education degrees for provide France Republic's requirement like Eurasia Department under the section of Oriental Language and Culture in Paris or Turkish Language and Literature departments in other universities. In this study Turkish Language and civilization departments in France and French Language and Literature / Teaching department in Turkey have been compared.

Key Words: Turkish in France, French in Turkish, Orientalistics, Enfants de Langue, Turkish Studies

1. Giriş

Bu gün Fransa'da, Türk dilinin eğitim ve öğretimi üç biçimde yapılmaktadır: Birincisi, ana dili ve kültürü çerçevesinde, Türk Millî Eğitim Bakanlığı tarafından bu ülkeye gönderilen öğretmenlerce Türkçe öğretilmektedir. 1978de Fransa ile Türkiye Cumhuriyeti arasında yapılan ikili bir antlaşmaya dayanan, ilk ve orta öğretimdeki Türk göçmen çocuklarının kendi dillerini unutmaması ve dönüşte ait oldukları kültürle uyumsuzluğa düşmemesi amacıyla okutulan Türkçe ve Türk Kültürü dersi adıyla varlığını sürdürmektedir (tbmm.gov.tr/komiyon/insanhaklari/belge/fransa_raporu.pdf).

İkincisi, Fransa'da okutulan "yaşayan diller" arasından zorunlu yabancı dil olarak ilk ve orta öğretimdeki öğrencilerin seçebilecekleri ikinci veya üçüncü yabancı dil Türkçe dersleridir. Bu dersler 1994'te yayınlanan bir genelgeye dayanılarak 1997'de yürürlüğe konmuştur (Journal Officiel de la République Française, 21 novembre 1994, Paris, Fransa).

Üçüncüsü ise, Fransız yükseköğretim kurumlarında, Fransa Devleti'nin ihtiyaçlarını karşılamak hedefine yönelik Paris'te, Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Enstitüsü (INALCO) bünyesinde *Avrasya Bölümü*'ndeki *Türklük Araştırmaları Birimi* veya bazı üniversitelerin (Strasbourg, Aix-en-Provence, Lyon,...) Türk Dili veya Tarihi alanında uzman yetiştirmek için kurdukları bölümlerde dilimiz öğretilmektedir.

Yükseköğretimde, Türk dili ve uygarlığına ilişkin bilgiler ayrıntılı bir biçimde verilmekte; öğrencilerin edindikleri bu dili ülkelerinin yararına nasıl kullanacakları akıllıca işlenmektedir.

Derslerde Türkiye, Türk dili, Türkistan, Türkistan Lehçeleri ve Türk topluluklarıyla ilgili bilgilerin ayrıntılarıyla ele alındığı bu bölümlerdeki eğitim ve öğretim şarkîyatçılığın etkisindedir. Aslında Fransız Devleti, Türk Dili ve Kültürünü öğretirken kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacını gütmekte ve kendine özgü bir bakış açısı ortaya koymaktadır.

Yükseköğretimde yalnızca Türk dili öğretilmemekte; ayrıca, Türk toplumu (Türkiye) en ince ayrıntılarına kadar incelenmekte; dil öğrenmenin bir yabancı kültür öğrenmek olduğunu üzerinde durulmaktadır.

Biz burada, önce, Türkçenin Fransa'da öğretimine ilişkin tarihî süreçten bahsedecek, sonra da Yükseköğretimde Türk Dili ve Uygarlığı üzerine nasıl bir öğretim yapıldığı konusunu *-Paris Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Enstitüsü*'ndeki *Türklük Araştırmaları Birimi*'ndeki derslerden hareketle- işleyeceğiz.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

2. Fransa'da Türkçe öğretiminin tarihçesi

Bilindiği gibi, Fransa kralı 1. François'nın annesinin 1525 yılında, Almanlara esir düşen oğlunu kurtarması için Kanuni Sultan Süleyman'a mektup yazması ile başlayan Türk-Fransız ilişkileri, 1536'da iki ülke arasında yapılan, Fransızlara Osmanlı İmparatorluğu topraklarında ticaret yapabilmelerini kolaylaştıran ayrıcalıkları içeren bir antlaşmayla pekiştirilir (Kocabaş, 1990: 33).

Fransa'da Türk dilinin öğretimi, ilk defa, Fransız devlet adamı Colbert tarafından başlatılır. Colbert'in kurduğu okulda tercüman olarak yetiştirilmek amacıyla, Osmanlı tebâsı arasından toplanan 9 yaşındaki Ermeni, Rum, Süryani... çocukları İstanbul'a gönderilerek Beyoğlu'ndaki manastırda eğitilirdi. Burası *Dil Oğlanları Okulu* (Vahapoğlu, Osmanlıdan günümüze azınlık ve yabancı okullar, s. 89-116.) adıyla bilinirdi. Bu çocuklara Türkçelerini geliştirmeleri için verilen derslerin yanında diplomatlık mesleği de öğretilirdi. Hem tercümanlık yapan, hem de Türk-Fransız ilişkilerini yürüten bu kişilere *dil oğlanları* denirdi. Bu kişiler Türkçe günlük konuşma dilini, Klasik Osmanlıca'yı, Arapçayı, klasik Yunanca ve Latinceyi de iyi bilirdi.

Bunlar, XIV. Louis zamanında, Fransa elçisinin desteğinde misyonerlik faaliyetlerini yürüten Cizvit ve Fransızken din adamlarıydı. Önce Müslüman halka yönelik propaganda faaliyetlerinde bulunmuşlarsa da etkili olamayınca ilgi alanlarını Osmanlı'nın Hıristiyan tebâsı olan Protestan halka yöneltmişlerdir (Uzunçarşılı, 1983: 117-119).¹ Fransızların Türk diline ilgisi Osmanlı İmparatorluğu'nda bulunan Hıristiyan tebânın yardımına koşmak amacıyla yetiştirilen tercümanlarla başlar. Türk ve Fransız devletleri arasında yapılan antlaşmalar bu tercümanlar aracılığı ile olmaktadır. Bu tercümanlar Fransa kralının Türkiye'deki bakanı konumunda idiler; İstanbul'da yaşıyorlardı. İlk tercümanlar 1669 yılında kraliyetin işlerini yürütmek amacıyla İstanbul'a gönderilirdi.

Türkiye'de buldukları sırada genel ve dinî eğitim alan bu gençler Türk kültürünü iyice öğreniyorlardı. 20 yıllık bu eğitim-öğretim sonunda Fransa'ya götürülerek Cizvit Okulu'nda Fransız tarzı bir eğitimden geçirilen öğrenciler tekrar İstanbul'a dönüp tercüman-diplomat olarak çalışıyorlardı. 1721 yılından itibaren bu mesleği yürütecek kişiler Philippe d'Orleans'nın buyruğu ile Fransa yurttaşları arasından seçilmeye başlandı. Ancak, Fransa'dan seçilip yollanan bu tercümanlar İstanbul'da ne Müslümanlar ne de Protestanlar tarafından hoş karşılanıyordu.

1789 Fransız Devrimi ile *Dil Oğlanları Okulu* ortadan kaldırılır. 1790 yılında çıkarılan bir yasa ile, Milli Kütüphane bünyesinde, yaşayan doğu dillerini öğretmenin ticarî ve siyasî açıdan yararlı olacağı savıyla, yeni bir okulun açılmasına karar verilir: *Milli Kütüphane Doğu Dilleri Özel Okulu* (Ecole Spéciale de Langues Orientales à la Bibliothèque Nationale) 27 Ekim 1795'te açılan, yeni durum ve şartlara uygun dil eğitim ve öğretimi yapan bu kurum ile Fransız şarkiyatçılığının geleceği belirlenir. 1820 yılında ise, *Büyük Louis Kraliyet Okulu* (College royal de Louis-le-Grand.) adıyla yeni bir eğitim öğretim kurumu açılır. Bu gün bu kurum Paris'te, Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Enstitüsü (*Institut National de Langues et Civilisations Orientales/INALCO*) adıyla varlığını sürdürmektedir.

¹Yukarıdaki konu ile doğrudan ilgisi olması dolayısıyla burada şu bilgileri verelim. “ (...) Bu meyanda Katolik misyonerlerce sürdürülen faaliyetler içerisinde ibadethane açıldığı da görülmektedir. Nitekim ikinci derecedeki Katolik tarikatlarından olan 'Paris Capucin Cemiyeti' vaizi rahip Pacifico, 1621 yılında, Osmanlı ülkesine gelerek İstanbul, Rumeli, Kıbrıs, Suriye, Filistin ve Irak'ta Capucin manastırları tesis etmiştir. Bu dönemde Fransız kralının arzusu üzerine Cizvit vaizlerin Galata'da oturmalarına izin verilmiş ve daha sonra IV. Henri bunların İstanbul'daki Fransız sefirinin himayesi altında bulunmalarını uygun gördüğünden, Cezvitler bu himaye ve sefirin desteği sonucu İstanbul'la yetinmeyerek Selanik, İzmir, Sakız, ve Nakşe adaları ile Atina'ya yerleşerek faaliyet ve propagandaya başlamışlardır. (...) Katolik, Cezvit ve Fransızken misyonerlerin en yoğun faaliyet gösterdikleri yerler İstanbul, İzmir, Halep, Filistin, Mısır, Irak, Kıbrıs ve Orta Yunanistan idi. Bu eyaletlerdeki misyoner teşkilatları (misyonlar) Paris, Tourraine ve Britanya'dan idare edilmekteydi.” M. H. Vahapoğlu, A.g.e., s. 35-36.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

3. Günümüzde Fransız yükseköğretiminde Türk dili ve kültürü

Fransa'nın, Paris'teki Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Enstitüsü (Institut National de Langues et Civilisations Orientales [INALCO])'nde, Aix-en-Provence ve Strasbourg üniversitelerindeki Türklük Araştırmaları bölümlerinde / birimlerinde Türk dilinin yanı sıra tarih ve edebiyat dersleri verilmektedir. Ayrıca, Montpellier ve Lyon üniversitelerinde de Türkçe dersleri alınabilmektedir. Türk Dili ve Edebiyatı veya daha geniş kapsamıyla Türklük Araştırmaları adıyla lisans, yüksek lisans ve doktora öğretimi yapan enstitü veya üniversiteler ve verdikleri diplomalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (<http://www.turkishlanguage.org>).

Yükseköğretim Kurumları	Bölümler
1. Paris Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Enst./INALCO	Avrasya Bölümü <i>Türklük Araştırmaları Diploması</i>
2. Strasbourg Üniversitesi	Yaşayan Diller Bölümü <i>Türklük Araştırmaları Diploması</i>
3. Lyon Üniversitesi	Türk Dili Bölümü <i>Yabancı Dil Diploması</i>
4. Aix –en- Provence Üniversitesi	Yaşayan Diller Bölümü <i>Yükseköğretim Diploması</i>

Paris'te, *Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Enstitüsü* (INALCO) Avrasya Bölümü Türklük Araştırmaları Birimi'nde okutulan dersler ve eğitim öğretim sonunda verilen diplomalardan söz etmeden önce konunun iyice anlaşılması için Fransız Yükseköğretim Sistemini hatırlatalım:

Fransız Yüksek Öğretim Sistemi

Olgunlaşma +	Eski Sistem	Yeni Sistem	Kredi
+8 yıl +7 yıl +6 yıl	DOKTORA (DEA'dan sonra 3-4 yıl)	DOKTORA (3 yıl)	180 kredi (6 yarıyıl) = 480
+5 yıl	DES S	DEA	<u>Mastır 2</u> Meslekî
			<u>Mastır</u> 2 Araştırma
+4 yıl	Mastır	Mastır 1	120 kredi (4 yarıyıl) = 300
+3 yıl +2 yıl +1 yıl	Lisans 2. yıl 1. yıl	Lisans 3 Lisans 2 Lisans 1	180 kredi (6 yarıyıl) = 180

Tablodan da anlaşıldığı gibi, Fransız yükseköğretim kurumlarında ilk iki yıl *önlisans*, üçüncü yıl *lisans*, dördüncü yıl *mastır* (=Türkiye'deki *lisansın* karşılığı), beşinci yıl *yüksek lisans* ve sonraki öğretim de *doktora* olarak belirlenmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

3.1. Derslerin İşlenişi

Paris'teki Türklük Araştırmaları Birimi'nde Türkiye Türkçesinin yapısı, sözcük dağarcığı, cümle kuruluşu ve çeşitlerinin yanı sıra Türkçenin işleyişi ve mantığı kavratılmaktadır. Bu dersin işlevsel olabilmesi için günlük konuşmalar, telaffuz ve sözcüklerin düz anlamı, yan anlamı, üst dil olarak kullanımları üzerinde durularak mecaz ve metinden hareketle kazandığı anlamlar öğretilmektedir. Sözlü anlatımın pekiştirilmesinde ise, ana dili Türkçe olanlarca sözcüklerin telaffuz edilmesi ve vurgulanması yoluyla öğrencilere bellettirilmesi yöntemi benimsenmiştir.

Dil bir değerler bütünüdür. Fransa'daki yükseköğretim kurumlarında bir yabancı dil öğretilirken bu konu üzerinde özellikle durulduğuna tanık olduk. Türk toplum yapısının dile yansımaları göz önüne alınarak öğrencilerin okudukları yabancı dili daha iyi öğrenmeleri için derslerde Türk toplumunun ve Türkiye'nin siyasî yapısı üzerinde de durulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, tek parti dönemi, Cumhuriyet'ten günümüze nüfus artışı, Türkiye'nin dünya ve İslam ülkeleriyle kurduğu ilişkiler, Türk devletleriyle ilişkileri, Türkiye-Fransa ilişkileri, sivil toplum örgütleri, toplum hayatında İslam'ın yeri, geleneksel aileden çekirdek aileye geçiş, özel isimler, siyasî oluşumlar irdelenmiştir.

Türklük Araştırmaları Birimi **Başlangıç Düzeyi** olarak tanımlanan birinci yılda yukarıda anılan konular ayrıntılarıyla işlenmektedir.

İkinci yılda, bilgileri daha da derinleştirmek için konulu konuşmalar, çarşıda pazarda dolaşma, konukları karşılama ve uğurlama biçimleri, evlilikler, yolculuk, farklı yöreler ve zevkler/meraklar, müzik, düğünler, bayramlar... ele alınmış; bu konular üzerine incelemelerde bulunulmuş, ayrıntılı metin tahlilleri yaptırılmış, her öğrenciye okudukları Türk romanları, hikâyeleri, masal ve destanlarının özetleri çıkarttırılmıştır. Bu arada, derslerde çağdaş Türk hikâyeci ve romancıları, Türk Edebiyatındaki edebî akımlar üzerinde de durulduğunu belirtelim.

Derslerde, Türkiye'nin Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarındaki durumu, bu savaş dönemlerindeki ekonomisi, uluslararası ilişkileri ve Türkiye'de demokrasi konuları ayrıntılarıyla ortaya konmuş, öğrencilerin bu konular üzerinde çalışarak birer sunum yapmaları zorunlu tutulmuştur.

Üçüncü yılda, Türk dilinin dilbilimsel açıdan incelenmesi; Türkçe söz dizimi, Türk anlambiliminin öğretimi, kavramlar üzerinde durulması, dilbilgisindeki sıfat/fiil/isim sınıflandırması üzerine ayrıntılı bilgilerin verilmesi, isimden ve fiilden sözcük türetmeleri... gibi konulara yer verilmiştir. Bu alanda bilgilendirilen öğrencilerin sözlük yazması teşvik edilip sözcük, metin, kılavuz sözcükler ve deyimler üzerinde düşünmeleri sağlanmıştır. Bütün bunlardan hareketle, Türkiye Türkçesinde bir ara moda haline gelen *öztürkçecilik* hareketi, eski ve yeni sözcükler üzerinde çalışmalar yapılmıştır.

Yazılı anlatım derslerinde yazı yazmada uyulması gerekli kurallar, hikâye, roman, masal, mülakat, rapor, haber, mektup v.b. edebî yazılar üretme, ödev hazırlama, okuma fişi düzenleme gibi türler öğretilmektedir.

Halk edebiyatı alanında ise, Yunus Emre, Kaygusuz Abdal, Karacaoğlan, Dadaloğlu gibi halk ozanlarının yanı sıra tekerlemeler ve Keloğlan hikâyeleri de öğrencilere örnek olarak verilmiştir.

Yine üçüncü yılda, Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihi 18. yüzyıldan başlayarak Birinci Dünya Savaşı'na kadar incelenmiş; III. Selim ve II. Mahmut gibi yenilikçi sultanlar ele alınmıştır. Bu dönemde gerçekleştirilen Tanzimat, siyasî hareketler, eğitim ve kültür hayatı, Genç Osmanlılar, ilk Osmanlı Meclis-i Mebusânı, Sultan Abdülhamit ve rejimi, Meşrutiyet'in ilânı, Balkan Savaşları,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nun durumu, vb. ayrıntılarıyla ele alınarak Balkanları ve Yakın-Doğu'yu en uzun süre ellerinde bulunduran Türkleri öğrencilerin daha yakından tanımalarına yönelik dersler yapılmıştır.

Üçüncü yılda ayrıca, Türk dünyasına ilişkin bilgiler verilerek Türk dili ve kültürü üzerine çalışanların daha da bilgili olmaları için alana yönelik dersler yapılmaktadır. Kazak ve Azerbaycan Türkçesi bu gerekçeyle öğretilmektedir.

Lisansta, bu zamana kadar Türkiye Türkçesi üzerine yeterli bilgiye sahip olmuş öğrencilerin Osmanlı Türkçesini okumaları, Arap harfleriyle yazılmış metinlerin çeviriyazıya aktarılması ve daha sonra Fransızcaya çevrilmesi üzerinde durulmuştur.

Türk Dünyasıyla ilgili geniş bilgiler lisans derslerinde verilmeye başlanır. Çuvaşçadan başlayarak bütün Türk lehçelerinin sınıflandırılmasına kadar, doğu, batı, güney ve kuzeyde konuşulan lehçelerden öğrenciler haberi kılınmaktadır. Lehçelerin dönemleriyle ortaya konması hedefine yönelik ve ana Türkçeden nasıl ayrıldıkları üzerine genel bir düşünce oluşturacak biçimde dersler işlenmektedir. Ancak Fransızların, *Türk Lehçeleri* tanımlamasını pek sevmedikleri; *Türk Dilleri* gibi tuhaf ama siyasi bir bakış açısıyla böyle bir adlandırmaya yöneldikleri görülmektedir.

Üçüncü yılda öğretilen Kazak Türkçesinin kiril harfleriyle yazılmasının pekiştirilmesi, bu lehçede yazılmış okuma parçaları üzerinde alıştırmaların yapılması, basit cümle kuruluşları ve güncel/günlük olaylar üzerine yorumların yapılmasına ilişkin yazıların öğrencilere yazdırılması lisansta öngörülmüştür. Bu yöntemler kullanılarak öğrencileri Kazak Türkçesiyle yazılmış yazıları anlayabilecek duruma getirmek hedefi güdülmüştür.

Türk Hukuk ve Ticaret Dili derslerinde Türkiye Türkçesi temel alınmıştır. Konu ile ilgili yazılar ve makaleler üzerinde çalışılmakta; bilgi, belge, noter kayıtları, mahkeme kararları, sözleşmeler, nüfus örnekleri... gibi konular derste işlenerek günlük ticari hayatta kullanılabilecek bilgiler verilmektedir.

Yine bu yılda, öğrenciler karşılaştırmalı metinler üzerinde bilimsel tarzda birer uzman duyarlılığıyla durmaktadırlar. Konular hakkında düşüncelerin açıklanması, yazılı ve sözlü olarak ifade edilmesi, bir tartışma, açık oturum veya yayının özetlenmesi bilimsel bir yöntemle işlenmektedir.

Türk ekonomisi hakkında da, 80'li yıllardan günümüze gerekli bilgiler özetlenerek Avrupa Birliği ve Türkiye arasındaki ilişkileri, özellikle Fransa-Türkiye ilişkilerini işleyen *konulu makale* ve raporlar hazırlanması öğrencilere etkinlik olarak verilmektedir.

Fransız edebî metinlerinin Türkiye Türkçesine çevirileri yaptırılmakta; güzel ve edebî bir çevirinin yapılmasında gerekli kurallar uygulamalı biçimde öğretilmekte; öğrenciler de bu yolla dili, özgün üslup ve sanat olarak kullanmayı öğrenmektedirler.

Paris'teki Türklük Araştırmaları Birimi öğrencilerinin, ülkelerindeki Türk göçmenlerle ilgilenmeleri, oradaki göçmen Türklerin örgütlenmesi hakkında bilgi sahibi olmaları, günlük yaşam ve eğitimleri, Anadolu'da ve Fransa'daki kültür hayatlarına duyarlılık göstermeleri dersin içeriğini oluşturmaktadır. Bu yöntemin Türkiye Türkçesini güncelden ve gerçeklerden kopmadan öğretme hedefine yönelik olduğu görülmektedir. Böylesine uygulamalı bir ders öğrencilerde bilgilerin somutlaşmasına yol açarak kalıcılığı sağlamaktadır.

Lisans öğrencileri daha önce özet olarak öğrendikleri Osmanlı tarihine ilişkin bilgilerine ek olarak *Osmanlı Kurumlar Tarihi*'ni de işlerler. Osmanlı Devleti'nin kuruluşu, yönetim biçimi, Osmanlı'da erk paylaşımı, sultanın konumu, hükümet, ordu, maliye, Harem, vakıflar, nüfus sayımı,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

toprak yönetimi, eyalet, sancak, ve diğer yönetimler hakkında öğrencilere yeterli bilgiler verilmekte, Osmanlıdaki kurumsal yapılar üzerine siyasî tahliller de yapılmaktadır.

Azerbaycan Türkçesinin de en az Türkiye Türkçesi kadar öğretimi bu yılda gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerin Azerbaycan Türkçesinde yazma ve bu Türkçeyle yazılmış metinlerin üzerinde tahliller yapmaları sağlanmaktadır. Türkiye Türkçesiyle bu lehçe arasında karşılaştırmalar yapılmaktadır.

Türkiye'deki üniversitelerdeki dördüncü yılın karşılığı olan "Maîtrise"de, dersler daha bir üst bakış açısıyla, sanat ve edebî kaygıyla işlenir. Türkçeden Fransızcaya ve Fransızcadan Türkçeye çeviri yaparken dil ve kültür ilişkisi göz önünde bulundurularak çevirinin bir sanat olduğu öğrenciye kavratılmaktadır.

Türk dilinde sesbilim ve sesbilgisinin ayrıntıları ele alınır. Sese dayalı çözümlenmeler, ünlü ve ünsüzlerin dildeki görevleri, Türkçedeki sesbirim, biçim ve ağızların yanı sıra vurgu ve vurgulamadaki etkenler de belletilmektedir.

Türkçenin yapısı ve cümle kuruluşları ayrıntılı olarak bu yılda ele alınıp üzerinde durulur. Öğrencilere sözcük türetme, sözcüklerin çağrışımı, ad durum ekleri, takılar, kip, zaman ve uzam üzerine dilbilim odaklı bilgiler bilimsel yöntemlerle uygulamalı olarak verilmektedir (Département Eurasie Langue et Civilisations Turques -Contenus pédagogique des cours- Année 2000-2001, 3-38).

4. Sistem, dersler ve diplomalar

4.1. Birinci aşama / Önlisans

Doğu Dilleri ve Kültürleri Merkezi'nde (INALCO) gerçekleştirilen Türk dili eğitimi üçü birinci kademe, ikisi de ikinci kademe olmak üzere beş düzeyden oluşmaktadır.

4.1.1. Birinci Kademe

Dinleme
Düşünme
Anlama
Konuşma
Açıklama
Çeviri

4.1.2. İkinci Kademe

Yazma
Bilgileri derinleştirme
Farklı alanlara kayma
Araştırma Yapma
Yüksek düzeyde yazabilme

Uzmanlık dersleri dil derslerini tamamlayan bir özellik arz etmekte; çağdaş Türk dünyasının tarihi, coğrafyası, toplum yapısı, edebiyatı ve sineması gibi değişik alanlarda öğrencilerin yeni ve gerekli bilgileri öğrenmeleri sağlanmaktadır. İkinci kademe ise, öğrencilerin dil edinimi kazanmaları öngörülmüştür. Her iki kademede de öğrenimini tamamladığına dair bir belge verilmektedir:

4.1.2.1. Birinci kademede verilen sertifikalar²:

Dil ve Uygarlık Sertifikası (Certificat de Langue et Civilisation=CLC): (10 ders)

Dilden 8 ders: Tur 100'den Tur 104'e kadar + Tur 200'den Tur 204'e kadar. *Uygarlıktan 2 ders:* Tur 110 + PMO 004.

Doğu Dilleri ve Uygarlıkları Diploması/tek dil (Diplômes Unilangue de Langue et Civilisation Orientales) (DULCO): (20 temel ders).

² Bu konuda araştırma yapacakların asıllarına ulaşmasında sıkıntı çekmemesi için ders kodları değiştirilmemiş; Fransızca olarak verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

Dilden 14 ders: Tur 100'den Tur 400'e kadar + Tur 200'den Tur 204'e kadar + Tur 300 + ister Kazak 900, ister Azeri 400, ister Tatar 900.

Zorunlu Uygarlık dersleri: TUR 110, PMO 004, TUR 210, TUR 310.

Aşağıdakilerden 2 zorunlu seçmeli dersi almak şarttır: ASC 900, ASC 9001, OIP 900, PMO 900, PMO 001, PMO 006, PMO 007, PMO 008, PER 305 + 3 saat Kürtçe, Peşunca, Arapça'ya Giriş dersini birinci kademededen seçmek.

Bir veya birçok öğretim elemanı tarafından verilen *seçmeli dersler* zorunluluk arz eder. Dersin hocaları bu sisteme uyacak biçimde değişebilir.

II.1.1.2.2.1. Anabilim Dalının Oluşumu:

DÜZEY – 1

Dil Öğretimi (4 ders zorunlu)

TUR 101 Uygulamalı Türk Dilbilgisi I

TUR 102 Uygulamalı Türk Dilbilgisi II

TUR 300 Türkiye Türkçesine Giriş

TUR 105 Konuşmaya Başlangıç

Uygarlık Eğitimi (2 ders zorunlu)

TUR 110 Türkiye'nin siyasal Toplum Yapısı

PMO 004 Türkiye, İran ve Afganistan Coğraf.

DÜZEY - 2

Dil Öğretimi (4 ders zorunlu)

TUR 200 Sözlü Anlatım

TUR 201 Konulu Konuşma

TUR 202 Türkçe Metin Tahlilleri

TUR 303 Eski Türkçe

TUR 204 Çağdaş Edebiyat: Yazarlar ve Akımlar

Uygarlık Eğitimi (1 ders zorunlu)

TUR 211 (eski TUR 210) Çağdaş Türkiye Tarihi

DÜZEY - 3

Dil Öğretimi (5 ders. zorunlu)

TUR 300 Türk Dilbilgisi Üzerinde Çalışmalar

TUR 301 Türk Sözlükbilimi

TUR 303 Türkçe Anlatım

TUR 304 Türk Halk Edebiyatı

TUR 305 Söylem Çözümlemesi

Uygarlık Eğitimi (1 ders zorunlu)

TUR 311 Osmanlı İmp. Tarihi

Seçmeli Dil Dersleri (1 dersi seçmek gerekiyor):

QAZ 900 Temel Kazak Türkçesine Giriş

AZE 400 Azerbaycan Türkçesi

TAT 900 Kazan Tatarcasına Giriş I

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013*

Seçmeli Uygarlık Dersleri (En az iki ders alınacaktır)

ASC 900 Başlangıçtan Modern Dünyanın Oluşumuna Kadar Orta- Asya

ASC 901 Rus İşgalinden Günümüze Orta Asya

AZE 401 Azerbaycan Medeniyeti

OIP 100 Kültürler Arası İletişim

OIP 101 Dillerin Öğreniminde Kültürler Arası Boyut

PMO 109 Sanat Tarihi

PMO001 Klasik İslamın Tarihi Temelleri ve İslamî İlimler

PMO 006 İran İslamı / PMO 007 İran Tarihi

PMO 008 Modern İran Medeniyeti

PER 305 İran Edebiyatına genel bir bakış

Bir üst düzeye geçmek için önceki düzeyde alınan zorunlu derslerden başarılı olmak gerekir. İstisnai durumlarda bir ders bırakılabilir.

4.2. İkinci Aşama / 3. YIL=LİSANS

İkinci aşamaya kayıt yaptırabilmek için öncelikle önlisans veya eşdeğer bir diploma sahip olmak zorunluluğu vardır (en az 20 temel ders almış olması gerekir). Ancak bazı durumlarda 18 ders alanlar da kabul edilir.

Öğrenimlerinin tamamını Fransa'da yapmamış olan öğrencilerden iki yıllık bir eğitim yapmaları ve yazılı Fransızca öğrenimini izlemeleri istenmektedir. Bu durumdaki öğrenciler şu dersleri almak zorundadırlar: FLE 100, FLE 200 ve FLE 404.

1.Yabancı Dil, Edebiyat ve Uygarlıkları Uzmanlığı /Türkçe/Diploması (Licence de Langue, Littérature et civilisations étrangères, spécialisation turc)

Lisans iki yarıyıldan oluşur; üçü birinci yarıyıldan, ikisi de ikinci yarıyıldan olmak üzere beş zorunlu ders içerir: TUR4AS1 + TUR4BS1 + TUR4CS1 +TUR4ES2 +TUR4DS2.

BİRİNCİ YARIYIL

TUR4AS1 Zorunlu Ders

Uzmanlık dili (80 saat) (2 kredilik)

TUR 400A Osmanlıca I

TUR 402A 1928'den Önce Basın Dili

TUR 403 Ticaret DiliTUR 404A Metin Özetleme I

TUR4BS1 Zorunlu Ders

Edebiyat (45 saat) (2 kredilik)

TUR 405A Edb. Metinlerin Çevirisi/Tr.'den Fr'ye

TUR 406 Edb. Tahliller /Fr'den Tr'ye Çeviri

TUR4CS1 Zorunlu Ders

Türk dünyası (80 saat) (1 kredi)

CAS 400 Orta Asya'da Basın

QAZ 901 Kazak Alfabesi

TUR 401 Türk Dünyasına Giriş

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013*

İKİNCİ YARIYIL

TUR4DS2 Zorunlu Ders

Dil ve Edebiyat (80 saat) (2 kredi)

TUR 400B Osmanlıca II

TUR 402B Günümüz Basın Dili

TUR 409 Osmanlı Kurumları

TUR 404B Metin Özetleme II

TUR 405B Edebî Metinlerin Çevirisi: Türkçe'den Fransızca'ya Çeviri

TUR4ES2 Zorunlu Ders

Uygarlık (75 saat) (2 kredi)

TUR 409 Osmanlı Kurumları Tarihi

TUR 408 Geleneksel Toplum

TUR 407 İktisat

2. Yabancı Dil Fransızca Bölümündekiler için Doğu Dilleri ve Uygarlıkları /Türkçe Uzmanlığı/ Diploması. (Licence de Langues, Littératures et civilisations étrangères, spécialisation ture, mention français, langue étrangère)

Yabancı Dil Olarak Fransızca lisans eğitimi (FLE) iki yarıyıldan oluşur. Üçü birinci, ikisi de ikinci yarıyıldan okutulan TUR4AS1 + TUR4CS1 + FLE4AS1 + TUR4DS2 + FLE4AS2'den meydana gelir.

BİRİNCİ YARIYIL

FLE4AS1 Zorunlu Ders

Zorunlu iki ders

FLE 400A Y. Dil Fransızca Öğretimine Giriş

FLE LAN1 Bir Doğu Diline Başlama

TUR 402B 1928'den Önce Basın Dili

TUR4AFS1 Zorunlu Ders

Uzmanlık dili (80 saat)

TUR 400A Osmanlıca I

TUR 404A Metin Özetleme I

TUR 403 Ticaret Dili

+ 1 zorunlu seçmeli

FLE 401A Fransız Dilbilimi

FLE 405A Fransız Kültürü ve Antropolojisi

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013*

TURACS1 Zorunlu Ders*Türk Dünyası (80 saat)*

CAS 400 Orta Asya'da Basın

QAZ 901 Kazakça Yazıya Giriş

TUR 401 Türk Dünyasına Giriş

İKİNCİ YARIYIL**FLE4AS2 Zorunlu Ders***2 ders zorunlu:*

FLE 400B FLE Öğretimine Giriş

FLE LAN2 Bir Doğu Diline Başlama

TUR 404B Metin Özetleme I

TUR4DS2 Zorunlu Ders*Dil ve Edebiyat (80 saat)*

TUR 402B Güncel Basın Dili

TUR 400B Osmanlıca II

+ şu seçmelilerden 2 ders alınacak

TUR 405B Edb. Metinleri Çeviri (Tr.'den Fr.'ye)

FLE 402B Fransız Edebiyatı

FLE 403B Okuma ve Metin Tahlili

FLE 404B Sözlükbilim

3. Çağdaş orta Asya araştırmaları yüksek diploması (Diplome Supérieur, Etudes Centre Asiatiques Contemporaines)

Öğrencilerin bir Orta Asya cumhuriyeti veya Doğu Türkistan'ın dil veya coğrafyasında uzmanlaşması hedeflemektedir. Bu birim, özellikle uluslararası ticaret, diploması, siyasî coğrafya ve gazetecilik açısından oldukça ilginç bir bilim dalıdır. Bu cümleden hareketle, diplomanın bünyesinde bir sürü dil barındırması bir engel olmaktan çok, birbirlerine zincirleme bağlı olan Türk lehçelerinin birinden diğerine rahat bir geçiş sağlar. Öğrenciler hedef dilin gereçlerini öğreneceklerdir (yazılı dil, temel yapılar). Uygarlık alanında uzmanlaşma için önemli bir seçim konmuştur. Öğrencilerin birinci dönemde, daha önceden aldıkları dersler kabul edilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

BİRİNCİ YARIYIL

I.- Üç zorunlu dönemlik ders

ECA 4AS1 Türkistan Türkçesi I (Orta Asya Türk Lehçeleri) (zorunlu)

TUR 401 Türk Dünyasına Giriş

QAZ 400 Metinlerle Kazakça

UYG 400 Metinlerle Uygurca

ECA 4BS1 Tarih I (zorunlu)

CIM 403A O. Asya'nın İslamlaşma Tarihi

MON 012 Çağdaş Moğolistan (Tarih ve Toplum)

ECA 4CS1 Coğrafi Alan Çalışması (zorunlu)

RUE 601A Çarlık Rusyasında Millet Sorunu

RUE 605A Sovyetler Birliği'nde Coğrafi Alan

İKİNCİ YARIYIL

I.- Dönemlik üç zorunlu ders:

ECA 4AS2 Türkistan Türkçesi (Orta Asya Türk Lehçeleri) (zorunlu)

TRK 400 Metinlerle Türkmence

AZE 400 Azerbaycan Türkçesi

UYG 400B Uygur Etnolojik ve Folklorik Metinleri

ECA 4BS2 Tarih II (zorunlu)

AZE 401 Azerbaycan Uygurluğu

CIM 403 Orta Asya'da İslam ve Kültür

MON 0012 Çağdaş Moğolistan (Tarih ve Toplum)

ECA 4CS2 Coğrafi Alan Çalışması II (zorunlu)

ASC 901 Orta Asya Tarihi II

RUE 601B Çarlık Rusyası'nda Millet Sorunu

RUE 605B Eski Sovyetler Birliği'nde Coğrafi Alan

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

Aşağıdaki listede sıralanan derslerden birinin seçimi zorunludur:

- ASC 403 Orta Asya'da Siyasî Risk
 ASC 601A Ruslarla Müslümanların İlişkileri
 ASC 601B Ruslarla Müslümanların İlişkileri
 ASC 602A 20. Yüzyılda Rusya-İran İlişkileri
 ASC 602B 20. Yüzyılda Rusya-İran İlişkileri
 ASC 900 Orta Asya Tarihi
 ECO 401A Araştırma Yöntemleri ve Belgeleme I
 ECO 401B Araştırma Yöntemleri ve Belgeleme II
 ECO 402A Uluslararası İlişkiler I
 ECO 402B Uluslararası İlişkiler II
 GRG 902 Çağdaş Gürcistan Tarihi
 PMO 401A Coğrafya ve Toplum I
 PMO 401B Coğrafya ve Toplum II
 PMO 402A Siyaset Sosyolojisi I
 PMO 402 B Siyaset Sosyolojisi II
 PMO 403A Uluslararası İlişkilere Giriş I
 PMO 403B Uluslararası İlişkilere Giriş II
 RUE 600A Rusya ve Dünya
 RUE 600B Rusya ve Dünya
 RUE 602A Rusya'da Din Sorunu
 RUE 602B Rusya'da Din Sorunu
 RUE 603A Rusya Ekonomisi
 RUE 603B Rusya Ekonomisi
 RUE 604A Bağımsız Devletler Topluluğu ile Ekonomik İlişkiler
 RUE 604B Bağımsız Devletler Topluluğu ile Ekonomik İlişkiler
 RUE 609A Çağdaş Rus Toplumu I
 RUE 609B Çağdaş Rus Toplumu II
 RUE 900 Transkafkasya Uygarlığı ve Tarihi
 TUR 409 Osmanlı Kurumları Tarihi

Seçmeli dersler için ikinci liste- Tatarca dersler listesi (Listedeki derslerden ikisi seçilecektir):

- TAT 900 Kazan Tatarcasına Giriş I
 TAT 901 Kazan Tatarcasına Giriş II

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 8/10 Fall 2013

TAT 902 Tataristan I

TAT 903 Tataristan II

E.P. TAT 900 ve TAT 902 ve E.P. 901 ve 903 birbirinden ayrılmaz bir küme oluştururlar.

1.Yabancı Uygarlıklar, Diller ve Edebiyatlar /Türkçe Uzmanlığı/ Diploması (Maîtrise de Langues, Littératures et Civilisations Etrangères, Spécialisation Turc) Bu diploma bir tez ve iki dersden oluşur.

TUR 5AS1 Dil ve Uygarlık (50 saat)

TUR 504 Türk İslamının Din Sosyolojisi (13 saat)

TUR 506 Türk Sesbilgisi ve Sesbilimi (22 saat)

TUR 507 Türk Tarihi Araştırmalarına Giriş (15 saat)

TUR 5AS2 Dil ve Uygarlık (60 saat)

TUR 501 Çevirinin İncelikleri (25 saat)

TUR 508 Türkçe Yapı ve Cümle Bilgisi (20 saat)

TUR 509 Tarihi Türk Metinleri Tahlili (15 saat)

2 dersi almak zorunludur.

4.3. Üçüncü Aşama/ Y. LİSANS - DOKTORA

Küçük ve İç Asya doktora programı Türk veya Fars Dili, Edebiyatı ve Uygarlığı bölümlerinde en az üç yılını tamamlamış (maitrise /mastır yapmış) olanlara açıktır (Département Eurasi Unité de Langues et Civilisations Turques – Qazaq/Turc, année 2000-2001, Ministre de l'Éducation nationale, brochure pédagogique, Institut Nationale des Langues et Civilisations Orientales, Paris.)

5. Türkiye'de Fransızca öğretimi

Eski kurum ve yöntemlerle Avrupa devletleriyle başa çıkılamayacağını anlayan Osmanlı Devleti 18. yüzyılın sonlarına doğru eğitim ve öğretim alanında yeniliklere girişir. Yabancı öğretmenlere askerî okullarda görev verilmesiyle, ilk kez, Fransızca, İngilizce gibi Batı dilleri bazı okulların ders programlarına alınır. Bu okullardan biri, ilk askeri deniz okulu olan *Mühendishane-i Bahri-i Hümayun*'dur. Okul programında Fransızca seçmeli ders olarak yer alır. Daha sonra, askerî kara okulu olarak açılan *Mühendishane-i Berr-i Hümayun*'da da Fransızca seçmeli yabancı dil dersi olarak okutulur (Sakaoğlu,1997: 61).

II. Mahmut döneminde 1827'de açılan *Tıphane-i Amire* ve *Cerrahane-i Mâmure* adlı okullarda da Fransızca öğretilir. Hatta o dönemde Avrupa'da tıp öğretiminin gelişmiş olması ileri sürülerek *Mekteb-i Tıbbiye*'de öğretim Fransızca yapılır (Akyüz, 2005: 132-136).

Yenileşme hareketlerinin başladığı dönemde *Sıbyan Mektepleri* ve *Rüştiye*'lerin açıldığını görüyoruz. Bunlar *Mekteb-i Maarif-i Adliye* ve *Mekteb-i Ulum-i Edebiye*'dir. 1839 yılında açılan *Mekteb-i Maarif-i Adliye*'nin programında, yabancı dil olarak Arapça ve Farsça vardır. Öğrenci, gösterilen teknik derslerinden başarılı olursa, Fransızca Dilbilgisi, Tarih, Coğrafya gibi derslerin kitaplarını da okumaya başlar.

Mekteb-i Ulum-i Edebiye'de ise yabancı dil öğretimi konusunda önemli bir gelişme olmuştur. Türkler, XIX. yüzyıldan sonra Batı dillerini öğrenmeye ilgi göstermişler ve Devlet,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

tercümanlık işlerini, öncelikle Fener Rumlarına daha sonra da Ermenilere ve Yahudilere vermiştir; ancak, bu topluluklar bundan yararlanmak istemiş ve tercümanlık işini Türklerin aleyhine kullanmaya başlamışlardır. Bundan da Devlet, 1820’lerde yaşanan Yunan İsyanı’nda olduğu gibi tercümanlardan çok zarar görmüştür. Bu yüzden, “Bab-ı Ali içinde bir *Tercüme Odası* açılarak, Türk gençlerine Fransızca öğretilmeye başlanmıştır.” (Berkes, 1978: 180-181; 196-197).

Erkek Rüştiyelerinde ders programında Arapça ve Farsça öğretilirdi, ancak son yıl öğrencilere isteğe bağlı Fransızca dersleri verilir.

Tanzimat Dönemi’nde yükseköğretimde, 1863’te açılan *Darülfünun*’un üç şubeden oluştuğunu ve bunlardan biri olan Hikmet ve Edebiyat şubesinde dil öğretiminde Arapça, Farsça, Türkçe ve Fransızcanın programda yer aldığını görürüz.

İstanbul’da 1864’te açılan *Lisan-ı Mektebi*’de genç memurlara Fransızca, Rumca, Bulgarca öğretiliyordu. Bu dönemde halk eğitimine de önem verilerek 1860’da, *Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye* adıyla kurulan kurumun halka Fransızca, İngilizce ve Rumca dersler verdiği bilinmektedir.

Osmanlı Devleti giriştiği yeniliklerde hep ekonomik, kültürel ve siyasî açıdan gelişmiş olan Batılı aydınlarla, düşünürlerle danışmak, görüş alışverişinde bulunmak gereğini gözetmiştir. Bu yolla dış telkinlerin etkisinde kalarak 1868’de Fransa’nın yardımıyla, öğretim dili Fransızca olan *Mekteb-i Sultani*’yi (Galatasaray Lisesi) açmıştır. Bu lisede bütün dersler Fransızcadır (Şişman, 1989: 34).

Avrupa’ya eğitim için giden gençleri engellemek amacıyla *Darülfünun* 1900’de tekrar açılmıştır. Üç şubesinden biri olan Edebiyat şubesinin programında Osmanlı, Arap, Fars ve Fransız Edebiyatları ders olarak okutulmaktadır.

“1908 inkılabından sonra okullarda yabancı dil öğretilmesine özel bir önem verilerek Fransızca bütün okullarda zorunlu tutulmuş İngilizce ve Almancanın da isteğe bağlı olarak öğretilmesi benimsenmiştir.” (Demirel, 1999: 7).

1929-1930 yılında lise programlarından Arapça ve Farsça çıkarılmış ve 1940-1941 ders yılında, programlarda Batı dillerinin yanı sıra Latince derslerine de yer verilmiştir. 1955 yılından itibaren Türkiye’de -aralarında Fransızcanın da bulunduğu- yabancı dille öğretim yapan birçok kolej açılmıştır. Bunlar daha sonraları *Anadolu Liseleri* ismini almışlardır. İlköğretimde 1997-1998 öğretim yılından başlayarak, 4. ve 5. sınıfa seçmeli olarak yabancı dil dersleri konmuştur, 1988-1989 öğretim yılında ise, ortaokul 1. sınıfta yabancı dil dersi zorunlu, lise de dahil diğer sınıflarda ise seçmeli ders olarak okutulmuştur. 1989-1990 eğitim-öğretim yılında ise tekrar yabancı dil zorunlu hale getirilmiştir. Yükseköğretim kurumlarında, 1981 tarihli düzenlemeden sonra da yabancı dil ders programlarında zorunlu hale getirilmiştir.

“Ortaöğretim kurumlarında, ilköğretimdeki yabancı dil ders programlarının devamı olarak zorunlu birinci ve Kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilir. Ayrıca zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilebilir.” (www.ogm.meb.gov.tr/gos_yonetmelik.asp?alno=14).

Günümüzde de Tevfik Fikret, Galatasaray... vb. Fransız dilinde eğitim öğretim yapan okulların yanı sıra, azalsa da ilk ve orta öğretim okullarında, üniversitelerde yabancı dil olarak Fransızca seçilmektedir.

5.1. Türk yükseköğretim kurumlarında Fransızca

Biz burada, iki farklı üniversiteden iki ayrı ders programını ele aldık. Türkiye’de Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinde seçmeli bir iki ders dışında genellikle ders programı aynıdır. Bu nedenle biri edebiyat fakültesinde, diğeri de eğitim fakültesinde bulunan iki Fransızca programını

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

inceleyeceğiz: Bunlar; İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi bünyesindeki Fransız Dili ve Edebiyatı ile Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Fransızca Dili ve Eğitimi anabilim dallarıdır. Önce bu anabilim dallarındaki derslerin dört yıllık bir süreye yayılışlarını ortaya koyalım:

5.1.1. İSTANBUL EDEBİYAT FAKÜLTESİ FRANSIZ DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

Erişim: http://www.istanbul.edu.tr/edebiyat/fransiz_dili_ve_edebiyati/fransiz_dili_edebiyati_anabilimdali.htm#ders_programi (08.11.2012)

1. Sınıf /1.Yarıyıl

- Çağdaş Metinler
- Fransızca Sözlü Anlatım Teknikleri
- Fransızca Sözdizim 1
- Fransızca Temel Dilbilgisi 1
- Fransızca Yazılı Anlatım 1

1. Sınıf / 2.Yarıyıl

- Fransız Edebiyat Tarihine Giriş
- Metin Açıklaması
- Fransızca Sözdizim 2
- Fransızca Temel Dilbilgisi 2
- Fransızca Yazılı Anlatım 2

2. Sınıf / 3.Yarıyıl

- Fransız Romanına Giriş
- Fransız Kültür Tarihi
- Fransızca Dilbilgisi 1
- Fransızca Sözcük Bilgisi*
- Fransızca Kompozisyon 1

2. Sınıf / 4.Yarıyıl

- Ortaçağ ve Rönesans Dön. Fr. Edb.(16. yy)
- Fransızca Metin Çalışmaları
- Fransızca Dilbilgisi 2
- Fransız Tiyatrosuna Giriş
- Fransızca Kompozisyon

3. Sınıf / 5.Yarıyıl

- Fransızca Metin Dilbilgisi I
- Fransız Şiirine Giriş
- Türkçe-Fransızca Çeviri
- Dilbilim Dalları 1
- Klasik Dönem Fr. Edb. (XVII. yy.)

3. Sınıf / 6.Yarıyıl

- Fransızca Metin Dilbilgisi 2
- Dilbilim Dalları 2
- Fransızca-Türkçe Çeviri
- Aydınlanma Çağı Fransız Edb. (18. yy)
- XX. yüzyıl Fransız Şiiri

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

4. Sınıf / 7.Yarıyıl

Dilbilim Semineri 1
 Özel Alan Fransızcası 1
 Fransız Eleştiri Yöntemleri
 Edebiyatta Metin Türleri
 Romantik Dönem Fr. Edebiyatı (19. yy)

4. Sınıf / 8.Yarıyıl

Dilbilim Semineri 2
 Edebiyat Metni Çözümlemesi
 Özel Alan Fransızcası 2
 Yaratıcı Yazı Çalışmaları
 Modern Dönem Fr. Edebiyatı (20. yy)

Bu programla, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda okuyan öğrencilerin Fransızca okuyup yazmalarının, Ortaçağ'dan günümüze kadar Fransız Edebiyatını öğrenmelerinin esas alındığı anlaşılmaktadır. Edebiyat Tarihi dersleri fazlasıyla abartılarak üç yıla yayılmıştır. İlk iki yıldaki derslerin seçimi isabetli olsa da Fransızcadan Türkçeye çeviri derslerinin dışında kalan derslerin gereksiz olduğu kanaatindeyiz.

Zira ilk iki yılda Fransız dili ve dilbiliminin yanı sıra okuma ve yazma konusu halledilerek Fransa Toplumunun yapısı, Fransa-Türkiye ilişkileri, Fransa'nın Dünya'daki etkinliği, Fransız Ekonomisi, Fransız Sömürgecilik Tarihi, Fransa-Afrika İlişkileri, Fransız İhtilali'nden Günümüze Yönetim Biçimleri gibi Fransa'dan hareketle Fransa ve dünyayı tanımaya yönelik derslerin üçüncü ve dördüncü sınıflarda verilmesi öğrencilerin hem dil öğrenmesini hem de Fransa'yı tanımalarını sağlardı. Ne yazık ki mevcut programdan mezun olanların böyle bir şansları bulunmamaktadır.

Bütün dünyada, devlet kurumlarında herhangi bir dilin öğretilmesi aynı zamanda o toplumun tanınması, öğrenilen dilin ülkesiyle kendi ülkesi arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi amacına yöneliktir. Maksat sadece bir dil öğretmek olsaydı dört yıllık bir fakülte okumaya gerek kalmazdı. Dokuz aylık bir dil kursuyla dil öğrenmek daha mantıklı olurdu.

5.1.2. GAZİ ÜNİVERSİTESİ GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ FRANSIZ DİLİ VE EĞİTİMİ DERS PROGRAMI

1. Sınıf / 1. Yarıyıl

YF101A Fransızca Dilbilgisi I
 YF103A Fransızca Okuma I
 YF105A Fransızca Yazma I
 YF107A Fransızca Sözlü İletişim I
 YF109A Fr. Ses Bilgisi ve Yazma Kur.

1. Sınıf / 2. Yarıyıl

YF102A Fransızca Dilbilgisi II
 YF104A Fransızca Okuma II
 YF106A Fransızca Yazma II
 YF108A Fransızca Sözlü İletişim II

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
 Volume 8/10 Fall 2013

2. Sınıf / 3. Yarıyıl

YF201A Fransız Edebiyatı I
YF203A Dilbilime Giriş I
YF205A Fransızca Öğretiminde Yaklaş.I
YF207A Fransızca Dilbilgisi-III
YF209A Fransızca Sözcük Bilgisi I

2. Sınıf / 4. Yarıyıl

YF202A Fransız Edebiyatı II
YF204A Dilbilime Giriş II
YF205A Fransızca Öğretiminde Yaklaş.I
YF208A Dil Edinimi
YF210A Fransızca Sözcük Bilgisi II

3. Sınıf / 5. Yarıyıl

YF301A Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi
YF303A Özel Öğretim Yöntemleri I
YF305A Fransızca Türkçe Çeviri
YF307A Fransızca Edebi Met. İnc.

3. Sınıf / 6. Yarıyıl

YF302A Fransız Kültürü
YF304A Özel Öğretim Yöntemleri II
YF306A Türkçe-Fransızca Çeviri
YF308A Roman-Öykü Çözümlemesi

4. Sınıf / 7. Yarıyıl

F403A Özel Alan Fransızcası
YF411GKEtkili İletişim
YF413A Seçmeli-I(Fr.-Tr. Çeviri)
YF415A Seçmeli-I(İleri Dilbilgisi)
YF417A Seçmeli-I(Yazılı Anlatım)

4. Sınıf / 8. Yarıyıl

YF406MBSeçmeli(Fr. Sınav Haz.ve Değ.)
Seçmeli(Dil Semineri)
YF420MB Seçmeli(Tr. □ de Fr. Eğitiminin Tar.)
YF422MB Seçmeli(Fransız Gramerinin Tar.)
YF430A Seçmeli-II(Çev.II:Tr.-Fr. Çev.)
YF432A Seçmeli-II(Fr. İleri Yazma Tekn.)
YF434A Seçmeli-II(İleri Konuşma Bec.)
YF432A Seçmeli-II(Fr. İleri Yazma Tekn.)
YF440A Seçmeli-III(Karşılaştırmalı Ede.)
YF442A Seçmeli-III(Frankofoni)
YF444A Seçmeli-III(Çağdaş Fr. Ede.)

Gazi Eğitim Fakültesi Fransız Dili ve Eğitimi'ndeki derslerin pek amaca hizmet ettiği söylenemez. Yukarıda dile getirdiğimiz gibi, ilk iki yılda bir dil en ince ayrıntılarına kadar

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

öğretilebilir. Daha sonraki yıllarda edebî/tarihî ve güncel metinlerin çevirisi gibi derslerin bulunması kaliteyi daha da arttırabilir. Fransız toplumunun yapısı ve Türkiye-Fransa ilişkileri ve Avrupa Birliği-Fransa ilişkileri gibi güncel konuların ders olarak verilmesi daha yararlı olabilir.

Yabancı dil öğrenmenin özellikle de gelişmiş Batı dillerini öğrenmenin amacı bu ülkelerdeki ilerlemelerden toplumun haberli kılınması, elde edilen bilginin ülke hizmetinde kullanılmasına yönelik olmalıdır. Eğitim fakülteleri Fransız Dili ve Eğitimi Anabilim Dallarında verilen bu derslerle ne Fransa tanıtılabilir ne de Fransızca öğretilir. Çünkü dil kültürün taşıyıcısıdır. Ancak Fransız kültürü, yaşam biçimi veya güncel ilişkin hiçbir bilgi ders programında yer almamıştır. İşte bu yüzden Fransız Dili ve Edebiyatı/Eğitimi bölümlerini bitirenler Fransızca okuyup anlamakta ve konuşmakta zorlanmaktadır. Zira derse giren hocalarında –istisnalar hariç- bu öğrencilerden farklı bir öğretim sisteminden geldiği söylenemez.

6. Sonuç

Batılı ülkelerde, Fransa örneğinde olduğu gibi, yabancı dil öğretiminin 16. yüzyıla dayandığını; batılı devletlerin bir dil ve kültür siyasetinin varlığını görmekteyiz. Bu siyaset elbette hükümetlerce yürütülen partiler üstü, bir devlet politikasıdır.

Paris'teki Türklük Araştırmaları Birimi'ndeki dil öğretimi tam anlamıyla bir kültür öğretimine dayanmaktadır. Ancak, bu birimin eğitim-öğretime bakış açısı *şarkîyatçılığın* etkisindedir. Türk dili ve kültürünü ülkesinin ihtiyaçları için kullanmak isteyen Fransız Devleti Türkiye'ye ilişkin bakış açısını bu eğitim ve öğretimle ortaya koymaktadır.

Aslına bakılırsa, Fransa'da Türklük Araştırmalarındaki hocaların derslerini devletin resmî görüşünün; dolayısıyla şarkîyatçılığın etkisinde işlediği açıkça görülmektedir. **Bunu söylemek, elbette, oradaki eğitim ve öğretimin kötü olduğu anlamına gelmez.** Fransa kendine göre ve 19. yüzyıldaki sömürgeci alışkanlığından hareketle Türkiye ve Türk dünyası hakkında kullanabileceği bilgileri insanına öğretmektedir. Bu bölümlerde yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin Türk toplumunu yakından tanımak; duyarlı olduğu alanlara dokunmak ve küllenmiş yaraları deşmek niyetine yönelik olduğu bilinmektedir. Bu savımıza bölüm hocaları tarafından yaptırılan, *Kürt Sorununun Bölgeselleştirilmesi*³ ve *19. yüzyılda Osmanlı Kürdistanı*⁴ adlı tezleri örnek olarak verebiliriz. Ayrıca, bu bölümün ilan tahtalarında her hafta Türklük ve Türk Kültürü üzerine konulardan çok, “*Türkiye’de Kürtler, Atatürk döneminde Kürtlerin kültürsüzleştirilmesi, Abdülhamit döneminde Kürtler...*” gibi duyurular bulunduğu tanık olduğumuzu da burada belirtmeliyim. Oysa, Türkiye’deki hiçbir Fransız Dili ve Edebiyatı veya Fransızca Eğitimi bölümlerinde Fransa’daki azınlıklar ve Fransa ile aralarındaki savaşlar, oradaki ayrılıkçı hareketlerle ilgili duyurular bulunmaz. Daha doğrusu, böyle konulardan ne Fransızca hocalarının ne de bölüm öğrencilerinin haberleri vardır.

Oysa, Türkiye’de yabancı dil öğretiminin yeniden ele alınıp düzenlenmesi gerekir. Özellikle Batı dilleri bir çatı altında toplanarak ülkelerin tarihleri, dilleri, edebiyatları ve dünyadaki yerlerinin anlatılarak Batılı toplumların yaşayış ve düşünce yapılarını öğretecek dersler verilmeli; bizden ileri konumda olan bu ülkelerin teknolojiyi kullanmadaki becerilerinden en üst düzeyde yararlanılmalıdır. Bu yolla ancak bir milletin dili ayrıntılarıyla öğrenilir.

Yukarıda da görüldüğü gibi, maalesef, ülkemizde, dil ve edebiyat bölümlerindeki gereksiz bilgi ve donanım insanımızın dil öğrenmesine engel oluşturmaktadır. Bu alana ilişkin belirlenmiş

³ Bozarslan, H., *La régionalisation du probleme kurde*, (Remy Leveau yönetiminde yapılmış) doktora tezi, Paris, 1994.

⁴ Gökçe, H., *Le Kurdistan Otoman du XIX. Siecle* (M. Pietri yönetiminde yapılmış) maîtrise tezi, Université de Poitiers, 1990.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

bir bakış açısı bulunmamaktadır. Bu yüzden de dört yılını dil öğrenmekle geçiren ama ne o ülke hakkında bir bilgiye sahip olan ne de dilini konuşabilen insandan kurtulabiliyoruz. Ülkemizin çıkarları açısından da bu durum böyle devam edemez, etmemelidir.

Avrupa ülkeleri ile, özellikle Fransa ile Türkiye'nin, temeli yüzyıllar öncesine dayanan ilişkileri olmuştur. Bu ilişkiler geçmişten farklı bir şekilde bugün de devam etmektedir. Bir arada yaşayan veya birbirleri ile herhangi bir şekilde ilişkisi bulunan insanların dil yönünden karşılıklı olarak etkilenmeleri kaçınılmazdır. Bu yüzden, insanlar ve ülkeler arasındaki her türlü alışverişte dilin önemli bir payı vardır. Avrupa ve Türkiye hem tarihî gerçekler hem de mevcut koşullar dolayısıyla iç içe yaşamak zorunda olduklarından birbirlerinin dillerini iyi bilmeleri gerekir. Türkiye'deki okullarda yabancı dil olarak Avrupa dillerine yer verilmektedir. Özellikle Fransızca Osmanlı'dan beri okullarımızda yabancı dil olarak okutulmaktadır. Avrupa'da da yardımcı yabancı dil olarak Türkçeye yer verilmesi ilişkilerimizin daha da gelişmesine yol açacaktır. Bu da, ancak devletlerin karşılıklı antlaşmalarla belirleyecekleri bir konudur.

Türkiye Cumhuriyeti Fransa'da daha çok üniversitede Türk dili ve kültürünün öğretilmesini sağlayacak bölümler açılması için harekete geçmelidir. Bu bölümlerle karşılıklı öğretim elemanı değişimi şeklinde yürütülebilecek çalışmalara önem vermesi gerekir. Böyle bir bilimsel alışveriş diğer dünya devletleriyle de yapılabilir. Bu yöntemin dilimizin ve kültürümüzün doğru tanıtılmasında en etkili yollardan biri olduğu daima göz önüne alınmalıdır.

Yukarıda sıralanan bütün bu önerilerimizin gerçekleştirilmesi için, devletimizi yönetenlerin, Türk dilini yabancılara öğretecek kurum ve kuruluşlara ihtiyacımızın olduğunu farkına varması ve bu bilince ulaşmasıyla mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, Y. (2005). *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- BERKES, N. (1978). *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Doğu Batı Yayınları, İstanbul.
- DEMİREL, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi*, Öğretmen kitapları dizisi, MEB, İstanbul.
- Département Eurasie Langue et Civilisations Turques -Contenus pédagogique des cours- Année 2000-2001*, (38 sayfa), Enstitut nationale des Langues et Civilisations orientales, Paris.
- Institut Nationale des Langues Orientales, *Proche et Moyen-Orient/Afrique du Nord, brochure pédagogique année 1994-1995 (Bicentenaire des langues orientales 10 germinal An III [30 Mars 1795])*, 2, rue de Lille, Paris.
- Journal Officiel de la Republique Française*, 21 novembre 1994, Paris.
- KOCABAŞ, S. (1990). *Paris'in "Doğu Yolu"nda Yaptıkları / Tarihte Türkler ve Fransızlar*, Vatan Yayınları, İstanbul.
- NURLU, M. (2011). *Fransa'da Türkçe Öğretimi*, Sarkaç Yayınları, Ankara.
- SAKAOĞLU, N. (1991). *Osmanlı Eğitim Tarihi*, İletişim Yayınları, 1991.
- ŞİŞMAN, A. (1989). *Galatasaray Mekteb-i Sultanisinin kuruluş ve ilk eğitim yılları (1868-1871)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Yay., İstanbul.
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı (1983). *Osmanlı Tarihi*, c.3, Ankara.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

VAHAPOĞLU, M. H. (1997) *Osmanlıdan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okullar*, MEB yayınlan: 3057; Bilim ve Kültür eserleri dizisi: 936; Eğitim dizisi: 17, MÜH Eğitim Basım Evi, İstanbul.

“TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Fransa Raporu 1-7”
(http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/fransa_raporu.pdf)

T.C. Fransa Büyükelçiliği Paris Konsolosluğu resmî Web sayfası
(http://digm.meb.gov.tr/yurtdisigorev/rehber/Rehber_III_fransa.html)

<http://www.inalco.fr>

<http://www.turkishlanguage.org/enseigtr.html>.

<http://turcologie.u-strasbg.fr/>

Yahoo.com i le turc / la langue turc en France

http://www.ogm.meb.gov.tr/gos_yonetmelik.asp?alno=14

<http://www.bizimhadim.com/haber/553-mustafa-erbay-aturk-veegitim>.

<http://www.georgetown.edu/faculty/kokorap/studentprojects/methods/methodologies.htm>

http://www.lb.refer.org/fle/cours/cours3_AC/hist_didactique/cours3_hd05.htm

<http://www.ctu.edu.vn/coursewares/supham/ppgd-phap/chapitre2.htm>

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

